

- ” Кулик Н., Максименко Л., Сергієнко В. Сучасний підхід до інклюзивної освіти у сфері фізичного виховання і спорту. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2026. Том 14, № 3. С. 74-79. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i3-010>.
- Kulyk N., Maksymenko L., Serhienko V. Suchasnyi pidkhdid do inkluzyvnoi osvity u sferi fizychnoho vykhovannia i sportu [A modern approach to inclusive education in physical education and sports]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2026. Vol. 14, No 3. S. 74-79. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i3-010>.

УДК 376.1:796

DOI: 10.31110/2616-650X-vol14i3-010

Ніна КУЛИК¹, Людмила МАКСИМЕНКО², Володимир СЕРГІЄНКО³¹⁻² Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Україна³ Сумський державний університет, Україна¹ <https://orcid.org/0000-0001-7319-3753>

nikh2003@ukr.net

² <https://orcid.org/0000-0002-8481-6925>

lyshher@gmail.com

³ <https://orcid.org/0000-0001-5310-4346>

v.sergiyenko@med.sumdu.edu.ua

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Анотація. У статті розглядаються сучасні підходи до впровадження інклюзивної освіти в системі фізичного виховання і спорту в Україні, що ґрунтуються на теоретико-методичних засадах інклюзії, основних принципах організації фізичного виховання для осіб з особливими освітніми потребами. Визначено актуальність проблеми інклюзивної освіти у сфері фізичного виховання і спорту, оскільки на сучасному етапі в Україні приділяється значна увага до виховання, навчання та фізкультурно-оздоровчого ефекту осіб із різними потребами в освітньому середовищі. Законодавчі основи інклюзивної освіти в Україні забезпечують правове підґрунтя для створення сприятливих умов для навчання дітей з особливими потребами. Аналізуються основні нормативно-правові акти, які регулюють впровадження інклюзивної освіти. На основі аналізу наукових праць та практичного досвіду охарактеризовано й обґрунтовано значення форм, методів фізкультурно-оздоровчої діяльності з урахуванням індивідуальних можливостей осіб з особливими потребами. Визначено ключові аспекти та перспективи розвитку інклюзивної освіти, серед них – необхідність удосконалення законодавчої бази, впровадження сучасних педагогічних технологій, належного матеріально-технічного забезпечення та підготовка кваліфікованих кадрів. Особлива увага приділяється створенню інклюзивного середовища, яке сприятиме всебічному розвитку кожної особи, незалежно від її особливостей та потреб. Висвітлено роль професійної компетентності педагогічних кадрів у реалізації інклюзивного підходу та створення без бар'єрного освітнього середовища. Доведено, що впровадження фізичного виховання і спорту сприяє підвищенню рівня фізичної підготовленості, соціальної адаптації та формуванню позитивної мотивації до рухової активності. Окреслено перспективи подальших наукових досліджень у контексті вдосконалення методичного забезпечення інклюзивної практики у сфері фізичного виховання і спорту.

Ключові слова: інклюзивна освіта; фізичне виховання; особливі освітні потреби; спорт; освітнє середовище.

Nina KULYK¹, Lyudmyla MAKSYMENKO², Volodymyr SERHIENKO³¹⁻² Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Ukraine³ Sumy State University, Ukraine¹ <https://orcid.org/0000-0001-7319-3753>

nikh2003@ukr.net

² <https://orcid.org/0000-0002-8481-6925>

lyshher@gmail.com

³ <https://orcid.org/0000-0001-5310-4346>

v.sergiyenko@med.sumdu.edu.ua

A MODERN APPROACH TO INCLUSIVE EDUCATION IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

Abstract. The article examines modern approaches to implementing inclusive education in the system of physical education and sports in Ukraine, grounded in the theoretical and methodological foundations of inclusion and the main principles of organizing physical education for individuals with special educational needs. The relevance of inclusive education in physical education and sports is highlighted, as at the present stage in Ukraine, significant attention is given to the upbringing, teaching, and physical health benefits for individuals with diverse needs within the educational environment. The legislative foundations of inclusive education in Ukraine provide a legal basis for creating favorable conditions for the education of children with special needs. The main regulatory and legal acts governing inclusive education are analyzed. Based on analyses of scientific literature and practical experience, the significance of the forms and methods of physical education and health-improving activities has been characterized and justified, taking into account the individual capabilities of persons with special needs. Key aspects and prospects for the development of inclusive education have been identified, including the need to improve the legislative framework, implement modern pedagogical technologies, provide adequate material and technical support, and train qualified personnel. Special attention is paid to creating an inclusive environment that promotes the comprehensive development of each individual, regardless of their characteristics and needs. The role of professional competence of teaching staff in implementing an inclusive approach and creating a barrier-free educational environment is highlighted. It has been proven that introducing physical education and sports improves physical fitness, social adaptation, and positive motivation for physical activity. The prospects for further scientific research to improve methodological support for inclusive practice in physical education and sports are outlined.

Keywords: inclusive education; physical education; special educational needs; sports; educational environment.

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні приділяє значну увагу вихованню, навчанню та фізкультурно-оздоровчому ефекту для осіб із різними потребами в освітньому середовищі. Станом на 2021 рік в Україні 2 мільйони 703 тисячі людей мають інвалідність, із них 163,9 тисяч дітей (23 %). У той же час, необхідно зазначити, що до рухової активності і спорту залучено лише від 3 до 10 % осіб із інвалідністю. На державному рівні прийняті положення та законодавчі акти, які забезпечують та гарантують отримання якісної освіти дітям з обмеженими можливостями та змінами психофізичного розвитку, створення умов для реалізації їхнього творчого потенціалу та розвитку індивідуальних здібностей. Проблема інклюзивної освіти у сфері фізичного виховання і спорту активізується тим, що кількість дітей, які потребують створення відповідних умов навчання як у освітніх, так і спортивних закладах, наразі зростає. Це пов'язано з викликами сьогодення, військовим станом країни, як наслідок, значна кількість дітей потребує інклюзивного ставлення. Спорт, як соціальне явище, яке забезпечує різноманітні індивідуальні та суспільні переваги, сприяє зміцненню зв'язку між людьми, взаємній повазі та розумінню, а також повазі до цінностей і гідності кожної дитини. Отже, постає питання до необхідності теоретичного аналізу сучасних підходів до інклюзивної освіти у сфері фізичного виховання і спорту.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Інклюзивне навчання введено в 1970-х роках і сьогодні масово та з успіхом практикується в США, Канаді та країнах Європи [5]. В Україні проблема інклюзивної освіти стає актуальною, тому що в умовах, в яких зростає дитина, повномасштабна війна значно впливає на емоційну сферу дитини та її гармонійне здоров'я [3]. Науковці Шевчук О., Когут І., Маринич В., (2023) у публікації зазначили, що інклюзивна освіта потребує створення відповідних умов навчання у зв'язку з викликами сьогодення, а спорт – потужне соціальне явище, яке може забезпечити різноманітні соціальні та суспільні переваги, сприяє зміцненню зв'язків та порозуміння [12]. Інклюзія в фізичному вихованні та спорті створює підґрунтя для прийняття різноманітності людської спільноти, забезпечення їх рівноправності, що сприяє реалізації провідної ідеї інклюзії: від інтегрування в освітніх та спортивних закладах до інтегрування в суспільстві [1; 2; 7; 11].

Інклюзивне навчання в умовах війни потребує адаптації та нових викликів для педагогів, зазначають у своїй публікації науковці Гренюк Л., Олексенко В., Фединяк Н. (2025); питанням розвитку інклюзивного фізичного виховання у закладах вищої освіти розглядали Блавт О. З., Козіброда Л. В., (2024); фізичне виховання дітей дошкільного віку в умовах інклюзивного середовища досліджували Бондар Т., Мельник Д., Голуб В., Бондар А., (2024); Гук Г., Бондар І., (2022), які у своїх працях зазначили проблеми інклюзивного фізичного виховання дітей з особливими потребами.

Низка авторів [8; 10; 14; 15] стверджує, що інклюзивне фізичне виховання і спорт потребують від фахівців професійних змін, засобів реалізації на сучасному етапі.

Отже, дослідження виступає актуальним та практичним, що потребує глибокого переосмислення та оновлення методологічного забезпечення у сфері фізичного виховання і спорту.

Мета дослідження: аналіз сучасного стану визначення особливостей інклюзивної освіти у сфері фізичного виховання і спорту.

Матеріали і методи. Аналіз літературних джерел та правових актів України, методів системного і порівняльного аналізу, узагальнення освітніх практик інклюзивної освіти у сфері фізичного виховання і спорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання інклюзивної освіти набуває особливої уваги у сучасному суспільстві, адже фізичне виховання і спорт спонукають не лише до зміцнення здоров'я особистості, а й до важливого чинника соціалізації, розвитку комунікативних та моторних навичок, формування самооцінки і впевненості в собі.

Поняття «інклюзія», «інклюзивна освіта», «інклюзивне фізичне виховання» поступово стають невід'ємною частиною представників освітянської педагогічної спільноти. Так як інклюзія – прагнення залучити й інтегрувати всіх людей і груп у діяльність, організацію здорового способу життя, особливо тих, хто перебуває у несприятливих умовах, постраждали від дискримінації або мають обмежені можливості. Інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, однакового доступу до якісної освіти всім людям, включаючи дітей з особливими освітніми потребами. Доведено, що «інклюзивне фізичне виховання» – не просто освітня практика, а дієвий механізм соціальної адаптації та особистісного розвитку дитини з особливими потребами [6].

Інклюзивна освіта (фр. *Inclusif* – включає в себе, лат. *Include* – роблю висновок, включаю) базується на визнанні рівноправності та врахуванні розмаїтості особистості, маючи нормативно-правове підґрунтя недискримінаційного характеру, шляхом упровадження інклюзивного навчання на основі особистісно орієнтованої освітньої моделі, забезпечує здобуття якісної освіти на всіх рівнях, у всіх освітніх ланках усім дітям без обмежень та винятків [4]. Широко розвивається інклюзивний спорт в Україні як між дітьми, так і між ветеранами бойових дій, адже це доступність до активного суспільного життя, усуваючи бар'єри та створюючи сприятливе середовище. Для ветеранів після

отримання травм (ампутація), тренування з командою може стати ключем для повернення себе, для дитини з дитячим церебральним паралічем – до усвідомлення, що вона може бути частиною гри, а не спостерігачем.

Згідно, Наказу Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання» зазначено, що «успішне запровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами потребує вирішення завдань на державному рівні, а саме: формування нової філософії державної політики щодо дітей з особливими освітніми потребами, удосконалення нормативно-правової бази у відповідності до міжнародних договорів у сфері прав людини, реалізації та поширення моделі інклюзивного навчання дітей у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах». Завдяки створенню інклюзивного освітнього простору, діти, які мають особливі потреби виходять за межі загальноприйнятих норм, мають можливість не лише отримати гідну освіту, а й відчутти себе повноцінними членами освітнього середовища і стати повноправними громадянами своєї країни, які мають однакові для всіх права та обов'язки незалежно від своїх можливостей.

Аналіз державних документів, а саме Розпорядження Кабінету Міністрів України № 572-р. від 7 червня 2024 року «Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024–2026 роки» [9]. Велику увагу приділятиметься розвитку інклюзивного навчання і його реалізації, ведення у практичну діяльність планування та розвиток соціальних та освітніх послуг для осіб з інвалідністю; забезпечення кадрового потенціалу у сфері інклюзивного навчання, фахову підготовку та перепідготовку педагогічних працівників.

Інклюзія – процес повного та рівноправного включення всіх людей, особливо з інвалідністю чи особливими потребами в активне суспільне життя, освіту, роботу та культуру, усуваючи бар'єри та створюючи сприятливе середовище, де цінують різноманіття і кожен почувається комфортно, а інклюзивна освіта – навчання всіх дітей разом, не лише дітей з інвалідністю, а й створення суспільства, де кожен може реалізувати свій потенціал, у тому числі й руховий [4].

Доведено, що інклюзивний підхід передбачає розуміння різних освітніх потреб дітей та надання послуг відповідно до цих потреб через більш повну участь в освітньому процесі, залучення громадськості та усунення дискримінації в освіті. В сучасних освітніх установах інклюзивні методи стають інноваційними, а розвиток інклюзивної освіти – не створення нового, а системна зміна всіх ступенів освіти і суспільства в цілому. У спортивно-педагогічній науці дослідження інклюзивних процесів відбуваються в основному в контексті організаційно-методичних проблем навчання руховим діям осіб з обмеженими можливостями здоров'я, питань їх соціалізації та реабілітації. Інклюзивна освіта прагне розвинути методологію, спрямовану на дітей, і визнає, що всі діти – індивідууми з різними потребами, тобто така освіта, яка буде більш гнучкою для задоволення різних потреб в навчанні руховою активністю [2; 5; 8; 13; 14].

Заняття фізичною культурою і спортом дають також можливість дітям з особливими потребами відсунути межі їх неповноцінності, усунути фізичні вади, відкрити світ спілкування, заповнити порожнечу вільного часу. Здоровим дітям інклюзивні заходи допомагають стати добрішими, приймати людей з обмеженими можливостями такими, якими вони є, та спілкуватися на рівних [7; 11; 12; 13; 14; 15].

Практичною діяльністю доведено, що для здорової людини рухова активність – звичайна потреба, яка реалізується повсякденно, а для осіб з обмеженими потребами заняття фізичною культурою життєво необхідні, тому що вони стають ефективним засобом і методом одночасно рухової, психічної та соціальної адаптації. За допомогою навантаження фізичними вправами на організм, розширюється діапазон можливості рухової сфери, поширюється орієнтованість у просторі, також за допомогою фізичних вправ і спеціального тренування виправляються порушення мови, діти з проблемами інтелекту освоюють складні гімнастичні програми, незрячі починають впевнено орієнтуватися в просторі, а з тяжкими наслідками опорно-рухового апарату після занять плаванням уперше починають ходити і говорити, відповідно прикуті до інвалідного візка опановують високу спортивну майстерність у різних видах спорту [2; 4; 7; 10].

Науковцями Шевчук О., Когут І., Маринич В., (2023) зроблений аналіз сучасної наукової літератури сфери інклюзії у спорті, що дозволило визначити різні детермінанти: економічні, психологічні, фізичні, соціальні, що впливають на участь у спортивній діяльності людей різних груп населення [12].

У своїх дослідженнях Чередніченко С. В., Огієнко М.О, (2024) зазначають, що інклюзивна освіта стає ключовим елементом сучасних систем освіти в багатьох країнах світу. В багатьох країнах світу відбувається впровадження інклюзивних підходів, що вимагає комплексного підходу, що включає законодавчу підтримку, професійний розвиток викладачів і тренерів, використання адаптивних технологій та методик, а також тісну співпрацю з батьками та громадами. Надана характеристика

практичної діяльності інклюзивного спорту в країнах Євросоюзу, також зазначено, що розвиток відбувається як на державному, так і на муніципальному рівнях і потребує системного підходу, включаючи законодавчі ініціативи, державну підтримку, інноваційні технології та професійну підготовку кадрів. Основними підходами в цьому напрямі виступають індивідуалізація навчання, розвиток адаптивних методик і технологій, надання індивідуальної підтримки та співпраця з батьками і фахівцями, а також комбіновані підходи у забезпеченні фінансової підтримки. У країнах Євросоюзу є значний досвід, але існують і виклики: недостатня підготовка кадрів для роботи з особами з інвалідністю; обмежена фінансова підтримка інклюзивних програм; відсутність єдиних стандартів та методичних рекомендацій; технологічна недоступність для малозабезпечених верств населення [11].

Інклюзія як напрямок у фізичному вихованні – складова частина соціальної політики держави, що повністю відповідає принципам особистісно-орієнтованої гуманістичної концепції ставлення суспільства до осіб з порушенням стану здоров'я, насамперед до осіб з інвалідністю, та найбільш детально опрацьована в системі освіти. Принципи інклюзивної освіти, що дають досить повне уявлення про соціальне явище: цінність людини не залежить від її здібностей і досягнень; кожна людина здатна відчувати і мислити; кожна людина має право на спілкування та на те, щоб її почули; усі люди потребують один одного; справжня освіта може здійснюватися лише в контексті реальних взаємин; усі люди потребують підтримки та дружби однолітків; для всіх осіб досягнення прогресу швидше може полягати в тому, що вони можуть робити, ніж у тому, чого не можуть; різноманітність посилює всі сторони життя людини.

Інклюзія означає повне включення осіб із різними можливостями у всі аспекти життя, в яких із задоволенням і радістю беруть участь також усі інші діти, що вимагає реальної адаптації освітнього простору, щоб задовольнити потреби всіх без винятку, цінувати та поважати їх різноманітність. Однак це не означає, що інклюзія не потребує надання дітям із різними можливостями спеціальної допомоги та підтримки на заняттях або під час навчання, якщо таке необхідне.

Інклюзивне фізичне виховання – процес загального фізичного розвитку та освіти, що передбачає доступність занять фізкультурно-спортивною діяльністю для всіх учасників, забезпечуючи рівні можливості як особам з обмеженими можливостями здоров'я, так і здоровим людям. Метою інклюзивного фізичного виховання виступає навчання дітей основам спільної рухової діяльності, під якою розуміється свідомо регульована рухова активність, що спрямована на розвиток і вдосконалення психофізичної природи. Оволодіння вміннями ефективної інтеракції (спілкування та взаємодії) з однолітками та дорослими стає критично важливим для дітей з особливими потребами, які повинні вміти звернутися за допомогою, ділитися ідеями, відповідати на запитання і просто брати участь у розмові. Саме такий підхід допоможе їм взаємодіяти, виконувати щоденні ретельні рухові дії, розв'язувати проблеми та здійснювати правильний вибір.

Постійне заняття спортом осіб з обмеженими можливостями вирішує такі питання: зміцнення здоров'я; покращення фізичної підготовленості; володіння основними рухами вправ; розвиток рухових здібностей; оволодіння навичками в обраному виді спорту; прогресивний розвиток розумових здібностей. Заняття спортом на постійній основі допомагають вирішити проблеми з опорно-руховим апаратом, зменшити або позбутися проблем із серцево-судинною системою, а набуття змагального досвіду допомагає підвищувати вимоги до себе та самодисципліну. Система спортивної підготовки також дає більше можливостей для залучення осіб з обмеженими можливостями здоров'я до активних тренувань у звичайній спортивній секції.

До розвитку інклюзивних процесів можна віднести наступні потенційно впливові чинники: свідомий та зважений вибір самої людини з інвалідністю; готовність тренера або іншого фахівця прийняти та навчати у спортивній секції осіб з обмеженими можливостями; обов'язкова наявність у тренерів або фахівців відповідної освіти або проходження курсів підготовки для відповідної спортивної підготовки осіб з обмеженими можливостями; доступність необхідного обладнання та його наявність у місцях проведення спортивних занять.

Отже, у ході теоретичного дослідження встановлено, що сучасний підхід до інклюзивної освіти у сфері фізичного виховання і спорту ґрунтується на принципах рівного доступу, індивідуалізації навчання та створення безпечного й підтримувального освітнього середовища для осіб з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта у фізичному вихованні і спорті сприяє не лише фізичному розвитку, а й соціалізації, формуванню комунікативних навичок, підвищенню самооцінки та інтеграції в суспільство. Доведено, що ефективна реалізація інклюзивного підходу потребує адаптації навчальних програм, використання спеціальних методик і засобів фізичного виховання, а також міждисциплінарної співпраці фахівців (тренерів, реабілітологів, психологів). Важливу роль відіграє підготовка педагогічних кадрів, які володіють компетентностями для роботи в інклюзивному середовищі та здатні враховувати індивідуальні можливості кожного учасника освітнього процесу.

Висновки. У ході дослідження на основі аналізу нормативно-правових актів України та наукових джерел визначено, що сучасний підхід до інклюзивної освіти у сфері фізичного виховання і спорту ґрунтується на принципах рівного доступу, недискримінації, індивідуалізації освітнього процесу та міждисциплінарної взаємодії. Нормативне забезпечення (зокрема стратегічні документи державного рівня) формує організаційні передумови для розширення інклюзивних практик у закладах освіти різних рівнів.

Узагальнення наукових підходів дозволило уточнити зміст понять «інклюзія», «інклюзивна освіта», «інклюзивне фізичне виховання» та обґрунтувати їх системний характер. Інклюзивне фізичне виховання розглядається як складова загальної освітньої політики, спрямована на забезпечення доступності рухової активності та спортивної діяльності для осіб з різними освітніми потребами з урахуванням їх індивідуальних психофізичних можливостей.

Встановлено, що ефективність реалізації інклюзивного підходу у фізичному вихованні і спорті залежить від комплексу чинників: кадрового забезпечення, рівня професійної підготовки педагогів і тренерів, наявності адаптованих програм і методик, матеріально-технічної бази, а також координації дій між освітніми, медичними та соціальними інституціями. Особливого значення набуває системна підготовка фахівців до роботи в умовах інклюзивного середовища.

Проаналізовано сучасні виклики розвитку інклюзивної освіти в Україні, зумовлені соціально-економічними умовами та воєнними подіями. Це актуалізує потребу в оновленні методологічного забезпечення фізичного виховання і спорту, розширенні практик адаптивної фізичної культури, удосконаленні механізмів моніторингу результативності інклюзивних програм.

Практичними орієнтирами подальшого розвитку інклюзивної освіти у сфері фізичного виховання і спорту доцільно визначити:

– розроблення та впровадження адаптованих освітніх програм з фізичного виховання з урахуванням нозологічних та функціональних особливостей здобувачів освіти;

– удосконалення системи підвищення кваліфікації педагогічних і тренерських кадрів у галузі адаптивної фізичної культури;

– забезпечення доступності спортивної інфраструктури та спеціалізованого обладнання;

– запровадження міждисциплінарного супроводу (психологічного, медико-реабілітаційного, соціального) учасників освітнього процесу;

– розроблення критеріїв оцінювання ефективності інклюзивних програм у закладах освіти.

Таким чином, сучасний підхід до інклюзивної освіти у сфері фізичного виховання і спорту передбачає комплексну трансформацію організаційно-методичних засад освітнього процесу, що забезпечує доступність, варіативність і якість фізкультурно-спортивних послуг для осіб з особливими освітніми потребами. Реалізація окреслених напрямів сприятиме підвищенню результативності інклюзивних практик та їх інтеграції в загальну систему освіти України.

Перспективи подальших досліджень доцільно спрямувати на розробку та апробацію ефективних моделей інклюзивного фізичного виховання та спорту, вдосконалення методичного забезпечення й визначення критеріїв оцінювання результативності інклюзивних програм.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Дослідження не передбачало використання окремих наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувалися у процесі написання цієї роботи.

Список використаних джерел

1. Блавт О. З., Козіброда Л. В. Розвиток інклюзивного фізичного виховання у закладах вищої освіти України у сучасному вимірі. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 10. С. 45–52. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13857781>
2. Бондар Т., Мельник Д., Голуб В., Бондар А. Актуальні проблеми фізичного виховання дітей шкільного віку в умовах інклюзивного середовища. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. 2024. № 10 (183). С. 60–65. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10\(183\).10](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10(183).10)
3. Гренюк Л., Олексенко В., Фединяк Н. Інклюзивне навчання в умовах війни: адаптація та нові виклики для педагогів. *Молодь і ринок*. 2025. № 2 (234). С. 40–45. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.324600>
4. Гук Г., Бондар І. Основні проблеми інклюзивного фізичного виховання дітей з особливими потребами. *Педагогічні науки*. 2022. № 79. С. 7–15. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.79.264512>
5. Кіндзерська А., Багас О. Досвід реалізації інклюзивного фізичного виховання в Україні. *Спорт. Освіта. Здоров'я*. 2025. №2. С. 30–34. <https://doi.org/10.32782/sports-education/2025-2-5>
6. Колупаєва А.А. *Інклюзивна освіта: теорія, практика, перспективи*. Київ: Педагогічна думка, 2021. 320 с.

7. Кравченко О. С., Циганок Ю. С. Фізичне виховання, спорт та соціальна інтеграція. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та односторонь у закладах вищої освіти*. Зб. статей XXI міжнародної наук. конф. Харків. 2025. С. 204–207.
8. Отравенко О. В., Дубовой О. В., Гончаренко В. І. Стресостійкість як професійно значуща риса майбутнього фахівця фізичного виховання і спорту в умовах сучасних змін. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2023. № 3(357). С. 77–84. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-3\(357\)-77-84](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-3(357)-77-84)
9. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 р. та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024–2026 рр. : розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2024 р. № 527-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-p#Text>
10. Теліус В. В., Семененко В. П., Моспан Є. І., Применко О. М. Інклюзивна освіта у фізичній культурі в умовах Нової української школи. *Olympicus*. 2024. № 2. С. 135–140. <https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-2.24>
11. Чередніченко С. В., Огієнко М. О. Сучасні підходи до інклюзивної освіти в Україні та за кордоном. *Олімпійський та паролімпійський спорт*, 2024. № 2. С. 80–84. <https://doi.org/10.32782/olimpuspu/2024.2.14>
12. Шевчук О., Когут І., Маринич В. Організаційні засади реалізації інклюзивності у спорті. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2023. № 3. С. 86–95. <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2023.3.86-95>
13. Шинкарук В. О. Розвиток інклюзивної фізичної підготовки. *Olympicus*. 2025. № 1. С. 232–239. <https://doi.org/10.24195/olympicus/2025-1.32>
14. Kimber A., Burns J., Murphy M. It's all about knowing the young person: best practice in coaching autistic athletes. *Sports Coaching Review*. 2021. P. 1–21. <https://doi.org/10.1080/21640629.2021.1944527>
15. Mundet-Bolós A., Simó-Solsona M., Crespo-Forte, R., Batalla-Flores A., Lleixà-Arribas T. Activi-dad física y resiliencia. Una práctica en Europa para la inclusión social. *Retos*, 2024. № 53, P. 17–27. <https://doi.org/10.47197/retos.v53.100245>

References

1. Blavt, O. Z., & Kozibroda, L. V. (2024). Rozvytok inkluzyvnogo fizychnoho vykhovannia u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy u suchasnomu vymiri. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky*, 10, 45–52. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13857781> (in Ukrainian)
2. Bondar, T., Melnyk, D., Holub, V., & Bondar, A. (2024). Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia ditei shkilnoho viku v umovakh inkluzyvnogo seredovyscha. *Naukovyi chasopys Ukrainського derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova*, 10 (183), 60–65. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10\(183\).10](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10(183).10) (in Ukrainian)
3. Hreniuk, L., Oleksenko, V., & Fedyniak, N. (2025). Inkluzyvne navchannia v umovakh viiny: adaptatsiia ta novi vykylyky dlia pedahohiv. *Molod i rynek*, 2 (234), 40–45. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.324600> (in Ukrainian)
4. Huk, H., & Bondar, I. (2022). Osnovni problemy inkluzyvnogo fizychnoho vykhovannia ditei z osoblyvymy potrebamy. *Pedahohichni nauky*. 79, 7–15. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.79.264512> (in Ukrainian)
5. Kindzerska, A., & Bahas, O. (2025). Dosvid realizatsii inkluzyvnogo fizychnoho vykhovannia v Ukraini. *Sport. Osvita. Zdorovia*, 2, 30–34. <https://doi.org/10.32782/sports-education/2025-2-5> (in Ukrainian)
6. Kolupaieva, A.A. (2021). Inkluzyvna osvita: teoriia, praktyka, perspektyvy. Kyiv: Pedahohichna dumka, 320. (in Ukrainian)
7. Kravchenko, O. S., & Tsyhanok, Yu. S. (2025). Fizyчне vykhovannia, спорт та sotsialna intehratsiia. *Problemy i perspektyvy rozvytku sportyvnykh ihor ta odnoborstv u zakladakh vyshchoi osvity*. Zb. statei KhKhI mizhnarodnoi nauk. konf. Kharkiv, 204–207. (in Ukrainian)
8. Ottravenko, O. V., Dubovoi O.V., & Honcharenko, V. I. (2023). Stresostiikist yak profesiino znachushcha rysa maibutnoho fakhivtsia fizychnoho vykhovannia i sportu v umovakh suchasnykh zmin. *Visnyk Luhanskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky*, 3(357), 77–84. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-3\(357\)-77-84](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-3(357)-77-84) (in Ukrainian)
9. Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii rozvytku inkluzyvnogo navchannia na period do 2029 r. ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii na 2024–2026 rr. : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.06.2024 r. № 527-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-p#Text> (in Ukrainian)
10. Telius, V. V., Semenenko V. P., Mospan, Ye.I., & Prymenko, O.M. (2024). Inkluzyvna osvita u fizychnii kulturi v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly. *Olympicus*, 2, 135–140. <https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-2.24> (in Ukrainian)
11. Cherednichenko, S. V., & Ohiienko, M. O. (2024). Suchasni pidkhody do inkluzyvnoi osvity v Ukraini ta za kordonom. *Olimpiiskyi ta paralimpiiskyi sport*, 2, 80–84. <https://doi.org/10.32782/olimpuspu/2024.2.14> (in Ukrainian)
12. Shevchuk, O., Kohut, I., & Marynych, V. (2023). Orhanizatsiini zasady realizatsii inkluzyvnosti u sporti. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu*, 3, 86–95. <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2023.3.86-95> (in Ukrainian)
13. Shynkaruk, V. O. (2025). Rozvytok inkluzyvnoi fizychnoi pidhotovky. *Olympicus*, 1, 232–239. <https://doi.org/10.24195/olympicus/2025-1.32> (in Ukrainian)
14. Kimber, A., Burns, J., & Murphy, M. (2021). It's all about knowing the young person: best practice in coaching autistic athletes. *Sports Coaching Review*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/21640629.2021.1944527>
15. Mundet-Bolós, A., Simó-Solsona, M., Crespo-Forte, R., Batalla-Flores, A., & Lleixà-Arribas, T. (2024). Activi-dad física y resiliencia. *Una práctica en Europa para la inclusión social. Retos*, 53, 17–27. <https://doi.org/10.47197/retos.v53.100245>

| Матеріал надійшов до редакції: 28.01.2026 р. | Прийнято до друку: 02.03.2026 р. | Опубліковано: 31.03.2026 р. |

This work is licensed under a Creative Commons License Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).